

De vraag "denkt U dat een historicus zijn mogelijkheden ten aanzien van een toekomstige werkkring onderschat? (vooral de variatie hierin)" zal vooral goed tot zijn recht moeten komen bij de minder gangbare beroepen.

Mocht alles naar wens verlopen, dan is aan het eind van de serie over twee punten enige duide-

~~vanaf~~ geschapen. In de eerste plaats is dan misschien aangegeven hoe het staat met de aansluiting van de geschiedenisopleiding bij de dagelijkse praktijk. In de tweede plaats zal de noodzaak aangetoond zijn na te denken over de maatschappelijke relevantie van de geschiedenisstudie.

HISTORICI IN DE JOURNALISTIEK

Guido Walraven

"De beschrijving van wat er de laatste vijftig jaar gebeurd is, is geen geschiedschrijving maar journalistiek". Deze opmerking illustreert een nauwe verwantschap tussen wat historici en journalisten doen, namelijk vertellen wat er gebeurd is. Dat een journalist zich daarbij veel meer richt op het heden doet hieraan niets af. Het brengt ons hoogstens op een verschil in aanpak. De journalist wil (en kan) vooral ooggetuige zijn, alles uit de eerste hand hebben, wat voor de historicus onmogelijk is en hem dwingt z'n onderwerp via de beschikbare bronnen te benaderen. Een overeenkomst is weer dat ze allebei hetgeen gebeurt begrijpelijk en aantrekkelijk willen maken. Waar toe kennis van het verleden waar dat gebeuren uit voortgekomen is onontbeerlijk is. Zowel de journalist als een historicus wil vaak de werkelijkheid volledig en in al zijn verscheidenheid weergeven. Daarvoor moeten ze bij wijze van spreken "gespecialiseerd zijn in het algemene". Het lijkt mij dat de geschiedenisstudie z'n brede vorming bij uitstek kan verzorgen (en hopelijk na de herstructurering nog steeds zal kunnen verzorgen....)

Bieden de brede kennis en kritische zin van historici inderdaad een goed uitgangspunt voor een journalistiek beroep? Dit was één van de vragen die wij een aantal journalisten die ooit geschiedenis studeerden, hebben voorgelegd. Vier van hen, te weten J. Blokker, J.R. Soetenhorst, G. Pikkemaat en A.F.M. van Vree, hebben hun antwoorden, meer of minder uitgebreid op schrift gesteld. Per vraag gegroepeerd volgen de antwoorden hieronder, maar we willen eerst iets meer over de personen zelf zeggen.

LEVENSLOPEN

Jan Blokker (geboren 1927 in Amsterdam) deed eindexamen HBS-b en staatsexamen gymnasium-a. Hij ruilde zijn studie Nederlands al snel in voor die van geschiedenis, waarbij hij Nederlands naast filosofie als bijvak nam. Hij ging geschiedenis studeren "omdat ik meende te dom te zijn voor de chemie, de fysica of een andere ware wetenschap". Hij voltooide zijn studie echter niet en ging werken bij de kunstredactie van Het Parool (1952-54). Daarna was hij veertien jaar filmredakteur van het Algemeen Handelsblad. Sinds 1968 is hij columnist bij de Volkskrant. Daarnaast werkt hij (ook sinds 1968) bij de VPRO-televisie, waar hij nu t.v.-redakteur is. Hij werkt er samen met vijftien à twintig programmamakers en moet het programmabeleid redigeren.

G. Pikkemaat (geboren in 1929 te Ulft) behaalde in Doetichem het gymnasium-a. Vanuit "een diepe nauwelijks te formuleren en wellicht wat irrationele liefde voor de historie" ging hij dat vak in Nijmegen studeren. Zijn studietijd werd voor een zeer groot gedeelte gevuld met activiteiten voor het studentenblad Vox Carolina, het Universiteitsblad en het katholieke dagblad De Tijd. In 1960 studeerde hij af met als hoofdvak nieuwe geschiedenis; middelnederlandse letterkunde en godsdienst- en kultuurpsychologie waren zijn bijvakken. Na zijn doctoraal werkte hij ruim een jaar bij het Brabants Dagblad in Den Bosch als redakteur binnen- en buitenland en was hij tevens redactielid van het tijdschrift Ter Elfder Ure. Om tijd te vinden voor het schrij-

ven van een dissertatie over "Bataafse vrijheid in Nijmegen 1794-1795" nam hij een halve baan bij het onderwijs. Na zijn promotie in 1963 werd hij benoemd tot hoofdredakteur van het dagblad De Gooi en Eemlander. Volgens Pikkemaat moet je bij dit werk beschikken over "een demokratiese en tolerante soms ook relativiserende - instelling, over contactuele eigenschappen, een goed formuleringsvermogen, een zekere overtuigingskracht en een groot gemak van delegeren"

J.R. Soetenhorst (geboren 1933 in Den Haag) studeerde in Leiden. Zijn hoofdvak was middeleeuwse geschiedenis en als bijvakken daarbij koos hij moderne diplomatieke geschiedenis en godsdienstfenomenologie. Hij koos geschiedenis vooral uit nieuwsgierigheid naar het verleden en omdat het zijn hobby was en is alle verdere "echte goede, maar in academisch milieu bedachte" redenen vergeten. Na zijn studie werkte hij eerst een jaar als bedrijfshistoricus bij de deltadienst "om hoogleraren te beschermen die vonden dat ik geen wetenschappelijke instelling had". Die hoogleraren hadden misschien best wel gelijk, in ieder geval werd hij na een test voor het bedrijfsleven in de richting van de journalistiek gedreven. Zo werkte hij b.v. van 1959 tot 1961 bij het Algemeen Handelsblad in Amsterdam. Daarna - om zijn ambitie van buitenlandredakteur waar te maken - anderhalf jaar bij Radio Nederland Wereldomroep. In 1963 ging hij werken bij het persbureau GPD in Den Haag (GP is een groep van 10 regionale kranten) waar hij vijf jaar lang achter het nieuws bleef aanjagen. Vervolgens werd hij hoofdredakteur van het Leidse Dagblad, "om het gevoel te bevredigen van zelf 'een krantje maken, een erg belangrijk gevoel trouwens." Daarna terug naar het Handelsblad dat inmiddels gefuseerd was met de NRC, waar hij adjunct-hoofdredakteur werd. Onder zijn verantwoordelijkheid vallen de nieuwsdienst en de 'produktie van kopijstroom'. Dit is chaotisch werk, waarbij veel improvisatie nodig is. Hij opereert op een breed terrein en werkt daarbij samen met specialisten.

A.F.M. van Vree werd als Westlander van goed katholieke huize opgevoed en onderwezen door respectievelijk de Broeders de Christelijke 25

Scholen en door de Jezuïeten". Daarna studeerde hij in Leiden met sociaal-ekonomische geschiedenis van de nieuwe tijd als hoofdvak en als bijvakken staatsrecht en ekonomie. Hij koos de studie "bij gebrek aan beter". Na zijn studie werd hij journalist bij de betrekkelijk kleine regionale Twentsche Courant. Aanvankelijk werkte hij daar als redakteur in de sociaal ekonomische sector en nu is chef-redakteur binnen- en buitenland.

By voorbaat mislukte journalisten?

Geen van de heren beschouwt de geschiedenis als een vereiste of een noodzaak voor hun beroep. "Maar alles is meegenomen" aldus Blokker. Van Vree laat (aankomende) historici niet al te veel hoop. Hij begint positief met "iedereen kan journalist worden." Maar direct daarna laat hij volgen: "Het lukt slechts weinigen. Zeer veel historici zijn van kilometers afstand al kenbaar als bij voorbaat mislukte journalisten."

Op de vraag welke elementen uit de studie als positief voor de beroepspraktijk werden ervaren gaf Blokker een antwoord met een filosofisch staartje: "Een opleiding bevat vermoedelijk nooit elementen die men als positief ervaart in z'n beroepspraktijk. Zelfs timmermannen schijnen op de ambachtschool slecht te leren hoe ze een spijker in een stuk hout moeten hameren - ze hebben ze alleen allebei in hun handen gehad." De antwoorden van Soetenhorst en Pikkemaat stemden ongeveer overeen. Uit de studie waren volgens hen vooral achtergrond en methodiek van belang. De geschiedmethode, die door het beproeven van bronnen en het stellen van vragen een beter inzicht in de samenhangen van een reeks gebeurtenissen of in het complex van een bepaald probleem kan geven. Daarnaast vond Pikkemaat ook het "totaal aan vorming" waardevol, niet alleen met betrekking tot zijn beroep, maar ook op het gebied van zijn persoonlijke wél-zijn. Van Vree vond het vermogen tot relativiseren, dat een historicus zou bezitten, één van de belangrijkste eigenschappen die een journalist moet hebben. Ook dat historici hebben geleerd accuratesse te betrachten en bronnen zorgvuldig

te wegen is van belang, evenals het beginsel van scheiding van verslaggeving en commentaar.

Het antwoord op de vraag naar eventuele tekortkomingen van de studie ten aanzien van het beroep had Blokker al gegeven bij de vorige vraag. Volgens Pikkemaat en Soetenhorst was van tekortkoming geen sprake. Van Vree daarentegen vond het een handicap dat de historicus nooit heeft geleerd snel te werken--een onmisbare eigenschap voor iedere journalist. Een tweede tekortkoming was het door hem geconstateerde gebrek aan belangstelling voor stylistische vaardigheden.

STEREOTYPE PERKAMENTKLUIVER

De vraag naar onderschatting door historici van de mogelijkheden ten aanzien van een toekomstige werkring werd door Blokker en Soetenhorst in gelijke strekking beantwoord. Ze wisten het namelijk niet. Soetenhorst voegde eraan toe dat het afhing van iemands temperament, z'n fantasie en z'n ambities. Pikkemaat is er daarentegen zeker van dat die mogelijkheden door de historicus schromelijk onderschat worden. Dit zou "aanhoudend be-
wezen worden door de benauwend geringe mate, waarin historici solliciteren naar functies, die buiten hun 'vak' en hun specifieke kennis liggen." Wat weer een gevolg is van de dwaze onderschatting van de historicus ten aanzien van zijn vorming. Maar niet alleen de historicus zelf, ook 'de maatschappij' onderschat die vorming enorm. Om dit te doorbreken is allereerst een grondige wijziging van het 'vigerende stereotype-historicus' nodig. Pikkemaat: "Nog ál te veel figureert de historicus in Nederland (in Engeland ligt dat anders!) als een dorre perkamentenkluiver, die wat onhandig in de maatschappij rondhaspelt en aan die men niet veel méér kan toevertrouwen dan wat leerlingen, studenten of stoffige archieven in veilig omsloten ruimten."

Drie heren zeggen een-

stemmig dat het van hun werk niet expliciet bekend was dat het een mogelijke werkring voor iemand met een historische achtergrond zou kunnen zijn. Dat bleek pas achteraf. Van Vree heeft een wat andere mening. Volgens hem is "iedereen die een aantal historici kent" van de journalistieke beroepsmogelijkheid op de hoogte.

Er is volgens de heren geen echte aanvullende opleiding voor journalist nodig, maar "journalistiek is een ambacht dat geleerd moet worden" (Soetenhorst). Of, zoals Van Vree zegt: "De journalistiek is zelf een aanvullende opleiding."

EEN COURANT VAK

De vraag of de heren naast hun werk nog historisch-wetenschappelijk onderzoek deden werd alleen door Soetenhorst met een volmondig "neen" beantwoord. Maar ook Van Vree ontbrak tijd voor studie vrijwel, omdat de (dagblad-)journalistiek voortdurend alle aandacht opeist. Blokker stelde: "Ik lees. Dat lijkt me historisch-wetenschappelijk onderzoek genoeg." En Pikkemaats werk hield hem gelukkig niet van onderzoek af.

De ontwikkelingen en discussies binnen de geschiedswetenschap werden door alle vier de journalisten wel een beetje, zij het incidenteel, gevolgd.

Het is duidelijk dat op grond van dit beeld moeilijk verstrekkende conclusies getrokken mogen worden, vooral omdat het op slechts reacties is gebaseerd. Maar één zaak is in ieder geval wel duidelijk geworden lijkt mij. Dat is dat, afgezien van het feit dat er ook nog andere zaken een rol bij spelen, de geschiedenisstudie een goed uitgangspunt kan zijn voor een journalistiek beroep. Vandaar (zoals de heer Pikkemaat zegt) dat ons vak zo courant is.

Guido Walraven

De sleutel
naar uw rijbewijs

F.N.O.P. RIJSCHOOL

H. DE VRIES

METHODISCHE INSTRUCTIE

WIJ GEVEN LES IN:

SIMCA 1501 - DAF 55

Telefoon 050 - 772724

Watermanstraat 9

GRONINGEN

Jos Beeres

SLIJTERIJ - WIJNHANDEL

Oude Jos

VAN LENNEPLAAN 1 DE WIJERT GRONINGEN

telefoon 050 - 251900